

# Slovenská digitálna knižnica - detašované pracovisko SNK, Vrútky

Ing. Katarína Krištofová, PhD.  
Slovenská národná knižnica

Súčasne so vstupom do Európskej únie (EÚ) sa Slovenská republika stala členom Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP), do ktorého patria aj krajiny Európskeho združenia voľného obchodu (EZVO). Na základe dohody medzi EÚ a krajinami EZVO Nórske kráľovstvo, Island a Lichtenštajnsko poskytli prostredníctvom dvoch samostatných finančných mechanizmov – **Finančného mechanizmu EHP (FM EHP)** a **Nórskeho finančného mechanizmu (NFM)** – v období od 1. mája 2004 do 30. apríla 2009 Slovenskej republike a ďalším štátom finančnú pomoc v celkovej ročnej sume 13,36 mil. EUR. Počas obdobia piatich rokov bola z uvedených mechanizmov Slovenskej republike poskytnutá celková suma 67 mil. EUR, pričom 95% tejto sumy bolo poskytnutých zo zdrojov Nórskeho kráľovstva. ([www.eeagrants.sk](http://www.eeagrants.sk))

Projekt „**Slovenská digitálna knižnica – detašované pracovisko SNK, Vrútky**“ sa zameriava na **digitalizáciu písomného kultúrneho dedičstva**, čím je v súlade s treťou prioritnou oblasťou predmetných finančných mechanizmov – **Zachovanie európskeho kultúrneho dedičstva** – so zameraním na ochranu, prezentáciu a zlepšenie podmienok pre kontrolu pohybu hnutelných predmetov kultúrneho dedičstva a čím prispieva k jeho ochrane a zvyšuje možnosti jeho prezentácie pomocou elektronických médií.

Projekt bol **podaný v marci 2006** v rámci Výzvy na predkladanie žiadostí o individuálny projekt pre žiadateľov z verejného a tretieho sektora z Nórskeho finančného mechanizmu a finančného mechanizmu EHP (kód výzvy 0405) vyhlásenej Národným kontaktným bodom pre finančné mechanizmy, ktorým je Úrad vlády SR, dňa 23.12.2005. Následne **v novembri 2006** bol na národnej úrovni **vyhodnotený zo všetkých projektov v rámci priority „Zachovanie európskeho kultúrneho dedičstva“ ako najlepší** a predložený na ďalšie hodnotenie Výboru pre finančný mechanizmus EHP v Bruseli, ktorý spolu s Ministerstvom zahraničných vecí Nórskeho kráľovstva dňa **21.06.2007** projekt definitívne **schválili**.

Projekt je **prvou etapou realizácie celkového zámeru Slovenskej národnej knižnice (SNK)** zriadiť v areáli bývalých vojenských skladov vojenského zdravotníckeho materiálu vo Vrútkach svoje **riadne detašované pracovisko s názvom „Integrované konzervačné a digitalizačné centrum“ (IKDC)**, v ktorom plánuje umiestniť svoje prevádzky a pracoviská na chemickú ochranu (konzervovanie, reštaurovanie, masová deacidifikácia, apod.), digitalizáciu a dlhodobú archiváciu dokumentov kultúrneho a vedeckého dedičstva, ako aj na výskum, vývoj a vzdelávanie v uvedených oblastiach.

Celková investícia je plánovaná priebežne do roku 2013 a je v súlade so strategickými úlohami č. 4 (*priorita 4.4 Vybudovať v Slovenskej národnej knižnici v Martine Slovenskú digitálnu knižnicu ako pilotné pracovisko a kompetenčné centrum so zameraním na digitalizáciu slovacikálnych dokumentov a kultúrnych objektov*) a č. 8 (*priorita 8.1 Modernizovať a zrekonštruovať detašované pracovisko SNK vo Vrútkach a umiestniť tam všetky technologické prevádzky na digitalizáciu, mikrofilmovanie, konzervovanie a reštaurovanie zbierok, dlhodobé deponovanie digitálneho obsahu a fyzickú ochranu analógových a digitálnych nosičov*) Návrhu stratégie rozvoja slovenského knihovníctva na roky 2008-2013 schváleného uznesením vlády SR č. 943/2007 zo 07.11.2007. Tiež je v súlade s Opatreniami 2.1 a 2.2 Prioritnej osi 2 Rozvoj pamäťových a fondových inštitúcií a **obnova** ich národnej infraštruktúry, ako aj v súlade s Národným projektom vybudovania Slovenskej digitálnej knižnice OP Informatizácia spoločnosti.

Celková výška nenávratného finančného príspevku na realizáciu projektu predstavuje 1 574 629,57 EUR pri 0% spolufinancovaní zo strany Slovenskej národnej knižnice ako konečného prijímateľa.

Projekt sa začal realizovať v decembri 2007.

## Ciele a výstupy projektu

Cieľom projektu je vybudovať kompetenčné centrum a centrum excelencie EÚ pre oblasť digitalizácie.

Realizačným výstupom projektu bude kompletne nové pracovisko s technológiami na digitalizáciu materiálov písomného kultúrneho a vedeckého dedičstva Slovenska ako zásadný stavebný prvok infraštruktúry pre celkový zámer národného programu digitalizácie slovacikálneho fondu (viac ako pol milióna dokumentov) a ďalších materiálov (fotografie, rukopisy, hudobniny, múzejné predmety, apod.). Zdigitalizované dokumenty budú uložené v archívnych médiách a sprístupnené vedeckej, odbornej i širokej verejnosti prostredníctvom kultúrneho webového portálu Memoria slovacica - [www.memoria.sk](http://www.memoria.sk).

## Aktivity projektu

V rámci projektu sa realizujú nasledovné aktivity:

- **stavebné práce** – rekonštrukcia budovy v areáli SNK vo Vrútkach a vybudovanie príslušných inžinierskych sietí;
- **nákup technológií:**
- veľkokapacitný digitalizačný robot pre rýchlu digitalizáciu všetkých typov kníh, časopisov, novin s výkonom až do 3000 strán za hodinu;
- *digitálny repozit* s kapacitou 1,5 PB;
- vybudovanie **optického prepojenia** budovy SNK vo Vrútkach so sídelnou budovou SNK v Martine.

## Riadenie projektu

Za účelom implementácie projektu bol v SNK vytvorený nový **odbor Slovenská digitálna knižnica**. Činnosť odboru sa popri samotnej implementácii projektu zameriava na industrializáciu celého procesu digitalizácie a integráciu efektívnych technológií (automatická digitalizácia, spracovanie obrazu, OCR, metadata, publikovanie), vytvorenie a nasadenie štandardov a „best practices“ na zefektívnenie procesu digitalizácie. Na jeseň roku 2008 boli nainštalované 3 *dôležité prvky technologickej infraštruktúry pre digitalizáciu a digitálne uchovávanie*. Prvým z nich je **modulárne dátové centrum, tzv. BlackBox**, prvok informačno-komunikačnej infraštruktúry v štandardizovanom prepravnom kontajneri, ktorého prínosom je potenciálna mobilita a úspora nákladov spojených s údržbou dátového centra (obsahuje hermeticky uzavreté priestory na umiestnenie serverov a príslušenstvo ako sú záložné zdroje, klimatizácia a zabezpečenie). Ďalšou technológiou, zakúpenou v rámci projektu, a uvedenou do prevádzky bolo **zariadenie na dlhodobú digitálnu archíváciu (robotická pásková knižnica)** s počiatočnou kapacitou 1 500 terabajtov (TB; t.j. cca 15 miliónov strán v nespracovanom stave na trvalé uloženie), rozšíriteľnou na 52 000 TB. Samotnú digitalizáciu zabezpečujú dva veľkokapacitné digitalizačné roboty, z ktorých jeden bol obstaraný práve v rámci projektu. Roboty boli inštalované a uvedené do prevádzky postupne, s odstupom 6 mesiacov. Inštalácia prvého robota na konci roku 2008 mala význam z hľadiska zaškolenia obsluhy a otestovania jednej časti pracovného toku digitalizácie, ktorou je zachytávanie obrazu a jeho základné spracovanie a príprava na optické

rozpoznávanie znakov, indexovanie a štruktúrálnu analýzu. Ako prvá testovacia zbierka boli zdigitalizované ročníky Chemických zvestí (Chemical Papers) od roku 1947 do roku 2002 v celkovom počte okolo 40 000 strán. Celkovo bolo pomocou robota od inštalácie do konca roka zdigitalizovaných asi 50 000 strán, pričom reálna výkonnosť je asi 1 500 strán za hodinu pri vysokej kvalite snímania. Druhý digitalizačný robot bol inštalovaný v júli 2009 a bol nasadený priamo do produkcie. Celé digitalizačné pracovisko, ktoré sa v počiatočnej experimentálnej fáze dočasne buduje v sídelnej budove SNK v Martine, sa ako výsledok projektu (vrátane kamenného dátového centra, mikrofilmovacích zariadení, konzervovania, deacidifikácie, skladov) v industrializovanej podobe spustí v detašovanom pracovisku SNK vo Vrútkach po dokončení stavebných úprav budovy rekonštruovanej v rámci projektu.

## **Europeana**

Digitalizácia zdrojov kultúrneho dedičstva patrí medzi prioritné oblasti kultúrnej politiky Európskej únie. Najmenej 10 miliónov objektov bude v nasledujúcom roku dostupných pre každého používateľa internetu v **Európskej digitálnej knižnici – Europeane**. Výsledky masovej digitalizácie v SNK koordinovanej odborom SDK budú v blízkej budúcnosti, po ich komplexnom spracovaní a online sprístupnení v rámci v súčasnej dobe vyvíjaného systému digitálnej knižnice, „harvestované“ a dostupné v rámci portálu Europeana.eu.